

WOORD VOORAF

Het zesendertigste deel van de Studies over de sociaal-economische geschiedenis van Limburg behandelt vooral de negentiende eeuw. De thema's zijn voornamelijk van sociaal-historische aard.

Dr J.F.R. Philips opent het deel met een onderzoek naar de geschiedenis van de volksgezondheid in Limburg, dat vooraf gaat aan het tijdvak dat hij in 1980 in zijn dissertatie, getiteld "Volksgezondheid in Limburg. Groei en acceptatie van de gezondheidsvoorzieningen 1850-1940", beschreef. Een opmerkelijk groot aantal nog nimmer geraadpleegde archiefbronnen uit de eerste helft van de negentiende eeuw maakte het mogelijk de contouren van de gezondheidszorg in Limburg ook voor deze periode te beschrijven. In de tweede helft van zijn artikel gaat de auteur uitvoerig in op de acceptatie van gezondheidszorgvoorzieningen. Op dit vlak waren de problemen in de eerste helft van de eeuw bepaald niet eenvoudiger dan in het tijdvak 1850-1940.

R.P.W.J.M. van der Heijden stelt het separatisme uit de jaren dertig en veertig van de vorige eeuw aan de orde. Hij behandelt de rol van de publieke opinie in Limburgs grootste stad. Daarmee snijdt hij een sociaal-historisch thema aan dat in de Nederlandse geschiedvorsching schromelijk is verwaarloosd. Hoe begrijpelijk de afkeer van de Limburgse bevolking tegen de voortdurende wijzigingen in de soevereiniteit over hun woonoorden ook mag zijn – het was geen kleinigheid tussen 1795 en 1839 met vijf verschillende soevereinen te worden geconfronteerd –, pogingen van gewesten zich van Nederland los te scheuren, zijn voor de vaderlandse historici nooit meer geweest dan een merkwaardige aberratie van in de periferie wonende lieden. Het is van belang dat het aarzelend begonnen wetenschappelijk onderzoek naar het separatisme wordt voortgezet. Van der Heijden's artikel is een bijdrage op deze weg.

In 1991 is veel aandacht besteed aan de honderdste verjaardag van de encycliek *Rerum Novarum*, een mijlpaal in het denken over sociale vernieuwing in katholieke kring. *Rerum Novarum* heeft nationaal, internationaal en regionaal aanleiding gegeven tot eindeloze discoursen over de precieze betekenis van de pauselijke boodschap. Steeds stond in publicaties de vraag voorop: "Wat wordt van katholieken op sociaal terrein verwacht?". J.C.G.M. Jansen heeft in zijn rede voor de Limburgse katholieke organisaties, gehouden te Roermond op 18 april 1991, deze

discoursen gemeden. Hij stelt de vraag: "Wat is er aan de implementatie van Rerum Novarum in Limburg gedaan?" en beantwoordt die vraag aan de hand van een drietal cases, elk toegesneden op een hoofdthema uit de encycliek. Een sterk verkorte tekst van deze bijdrage werd eerder gepubliceerd door het Werkverband Katholieken in Maatschappelijke Organisaties onder de titel "100 Jaar Rerum Novarum en Limburg". Het zesendertigste deel van de Studies wordt als gebruikelijk besloten met het jaarverslag van het Sociaal Historisch Centrum en de lijsten van bestuursleden en contribuanten.

De redactie